

Våld i nära relationer

 Eda kommun	Styrdokument	
	Dokumenttyp	Riktlinje
	Beslutad av	Kommunstyrelsen 2016-02-09 § 42
	Dokumentansvarig	1:e socialsekreterare
	Reviderad	

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
1.1	Kompetens inom socialtjänsten.....	5
2	Definition.....	5
2.1	Närstående.....	5
2.2	Våld.....	6
3	Regelverk.....	6
4	Våldsutsatta vuxna.....	7
4.1	Den anställdes skyldigheter och ansvar.....	7
4.2	Bemötande.....	7
4.3	Handläggning.....	8
4.3.1	Riskbedömningsinstrument.....	8
4.4	Insatser till stöd för den våldsutsatta och våldsutövaren.....	8
4.4.1	Insatser till stöd för den våldsutsatta.....	8
4.4.2	Insatser till stöd för våldsutövaren.....	9
4.5	Samverkan internt och externt.....	9
4.5.1	Intern samverkan.....	9
4.5.2	Extern samverkan.....	9
4.6	Sekretess enligt offentlighets och sekretesslagstiftningen.....	9
4.7	Dokumentation.....	9
4.7.1	Dokumentation där det förekommit våld i nära relation.....	10
4.8	Polisanmälan.....	10
4.9	Avvikelse rapportering.....	10
5	Våldsutsatta barn och unga.....	10
5.1	Den anställdes skyldigheter och ansvar.....	11
5.2	Barns delaktighet och inflytande.....	11
5.3	Bemötande.....	11
5.4	Anmälningsskyldighet och utredningsskyldighet.....	11
5.5	Utredningsskyldighet av våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld föreligger.....	12
5.6	Barn som bevittnat/upplevt våld eller andra övergrepp.....	12
5.7	Insatser till stöd för den våldsutsatta och våldsutövaren.....	12
5.7.1	Insatser till stöd för barn som utsatts för våld.....	12
5.7.2	Insatser till stöd för barn som utövat våld.....	13
5.8	Samverkan internt och externt.....	13
5.8.1	Intern samverkan.....	13
5.8.2	Extern samverkan.....	13
5.9	Sekretess enligt offentlighets och sekretesslagstiftningen.....	13
5.10	Dokumentation.....	14
5.11	Barnahus.....	14
5.12	Avvikelse rapportering.....	14

1 Inledning

Vuxna personer som blivit utsatta för våld av eller utövat våld mot närstående är en viktig målgrupp i Eda kommuns arbete mot våld i nära relationer.

Våld och hot är vardag för många. Våld är handlingar riktade mot en annan person som smärftar, skadar, skrämmer, kränker, eller får personen att göra eller avstå från att göra någonting mot sin vilja. Det är ett utbrett och allvarligt brott som ofta sker i det fördolda. Både kvinnor och män utsätts för våld av sina partners och andra familjemedlemmar. Det finns dock inte lika mycket kunskap om mäns utsatthet som om kvinnors. Forskningen visar att det rör sig om olika typer av våld. Kvinnor utsätts oftare än män för grovt och upprepat relationsvåld. Män som utsätts för våld i nära relationer uppger oftare att de har utsatts för psykiskt snarare än fysiskt våld. Riktlinjerna ligger till grund för socialförvaltningens arbete med våld i nära relationer oberoende av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuella läggning eller ålder.

Flertalet studier har visat att våldet kostar samhället otroligt stora summor pengar varje år i form av sjukvårdskostnader, försörjningsstöd, resursinsatser för barn, förlorade skatteintäkter med mera, men framförallt kostar det den utsatte individen och dennes familj ett stort lidande. Eda kommun har beslutat att som ny rutin i varje barn- och ungdomsärende ställa frågan om våld oavsett vad anmälan/ansökan avser. Även gällande vuxenärenden kommer man genom ett standardiserat instrument ställa frågor om våld för att kunna upptäcka detta. Eda kommun kommer även att använda sig av Socialstyrelsens bedömningsinstrument FREDA för att identifiera våld, bedöma behovet av stöd och skydd i samband med våldsutsatthet. Samtlig personal inom individ- och familjeomsorgen kommer att utbildas för att på ett korrekt sätt kunna använda instrumentet.

Barn som blivit utsatta för våld, bevittnat/upplevt våld eller utövat våld mot närstående är en viktig målgrupp i Eda kommuns arbete mot våld i nära relationer.

Barn och unga som växer upp med våld och hot i familjen lever i ett särskilt utsatt läge. De lever under stark psykisk press med risk för hälsoproblem och allvarliga konsekvenser för deras utveckling. Våld i familjen kan drabba barn- och unga genom att de själva blir utsatta för våld och övergrepp. Undersökningar visar att det är större risk för barn att bli utsatta för fysisk misshandel om de lever i en familj där förälder misshandlar förälder, än om de inte gör det. De kan också drabbas indirekt genom att de lever i en otrygg och skräckfylld situation.

Att som barn bli utsatt för att bevittna våld inom familjen kan leda till psykiska problem som depressivitet, ångest, självdestruktivitet och aggressivitet men också försämrade skolprestationer.

Det kan göra att barn får svårt att lita på andra människor och på sin egen förmåga att påverka sin livssituation. Barn tar ofta på sig skuld och ansvar för föräldrarnas svårigheter. De är lojala och försöker skydda den utsatta föräldern och utvecklar en ambivalent relation till våldsutövaren.

Barn som lever med våld i familjen, och det skydd eller stöd som de behöver måste uppmärksammas av socialtjänsten och av andra verksamheter som möter dessa barn. Många yrkesgrupper har en anmälningsskyldighet. Den som arbetar i en myndighet som berör barn och unga ska genast anmäla till socialtjänsten om han eller hon misstänker att ett barn far illa eller riskerar att fara illa. Samma skyldighet gäller också den som arbetar inom privat verksamhet som berör barn och unga samt personal i vård och omsorg.

5 kap. 11 § SoL

”Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.”

1.1 Kompetens inom socialtjänsten

Socialtjänstens organisation ska säkerställa att personer/barn som blir utsatta för våld i nära relationer uppmärksammas inom hela socialtjänsten och får den hjälp och det stöd som de behöver. Det är angeläget att kompetens finns i hela organisationen, inte bara hos någon enstaka person eller funktion, samt att strukturer och funktioner är hållbara över tid. All personal som arbetar inom socialtjänsten bör ha teoretiska kunskaper inom området våld eller andra övergrepp av eller mot närstående samt förmågan att praktiskt tillämpa dessa kunskaper. Personalen bör ha teoretiska kunskaper för att initialt kunna göra en bedömning om det finns en omedelbar risk för att personen/barnet utsätts för våld eller hot om våld. I särskilt komplicerade ärenden, t.ex. hedersrelaterat förtryck och våld eller personer/barn med funktionsnedsättning, kan det behövas fördjupad bedömning som kräver stöd av personal med särskild kompetens inom området.

2 Definition

2.1 Närstående

Riktlinjerna omfattar ”närstående” i enlighet med Socialstyrelsens definition som anges i samband med den s.k. brottsofferparagrafen i socialtjänstlagen. Socialstyrelsen anger att utgångspunkten för om någon ska betraktas som närstående eller inte, är om det finns eller har funnits en nära och förtroende-full relation mellan den som utövat våldet och den som utsatts för brottet.

För vuxna omfattas exempelvis makar, sambor och pojk- eller flickvänner, föräldrar, syskon, mor- och farföräldrar, barn och barnbarn eller andra personer som denna/denne har en nära och förtroendefull relation med.

För barn och unga omfattas exempelvis föräldrar, pojk- eller flickvänner (även i samkönade relationer), syskon eller andra personer som denna/denne har en nära och förtroendefull relation med.

Även personal kan ha en förtroendefull och nära relation till personen/brukaren/barnet varför även personal kan omfattas av riktlinjernas definition av närstående. Bedömningen av vem som kan betraktas som närstående ska göras utifrån familje- och levnadsförhållanden i det enskilda fallet.

2.2 Våld

Våld som utövas av närstående, i synnerhet en partner eller f.d. partner, har uppmärksammas som en särskild form av utsatthet. Denna utsatthet kännetecknas bl.a. av att våldsutövaren är en person som förväntas eller förväntades ha en nära och förtroendefull relation till personen/barnet. Våldet är ofta, eller riskerar att bli, upprepat och systematiskt. Till utsattheten hör också olika beroendeförhållanden, t.ex. om den våldsutsatta och våldsutövaren har barn tillsammans.

Begreppet ”våld” omfattar följande:

Fysiskt våld: T.ex. knuffa, hålla fast, släpa, slå, dra i håret, nypa, sparka, ta strygrepp, hota med vapen.

Psykiskt våld: T.ex. verbala kränkningar, kontroll av post och telefon, förnedring, isolering, utpressning, skambeläggande, beröva sömn, nedtryckande uttalanden, våld mot husdjur.

Latent våld: Hot om våld eller en ständig rädsla för att våld ska uppstå.

Sexuellt våld: Våldtäkt eller andra påtvingade sexuella handlingar, alternativt sexuella handlingar som den utsatte inte vågar säga nej till, räknas till sexuellt våld. Även att bevittna sexuella handlingar eller t.ex. pornografi räknas till sexuellt våld.

Materiellt våld: T.ex. förstöra ägodelar, slänga saker som personen tycker om.

Ekonomiskt våld: T.ex. stöld av pengar och ägodelar.

Försummelse: Gäller för barn med funktionsnedsättning. T.ex. medvetet felaktig medicinering, bristande hygien, lämna utan tillsyn, försvåra istället för att underlätta.

3 Regelverk

- Socialtjänstlagen 2001:453
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer, SOSFS 2014:4
- SOSFS 2014:5

- Socialstyrelsens Handbok ”Våld”
- Vägledande dokument från Socialstyrelsen
- Lex Sarah
- Offentlighets- och sekretesslagen
- Regionala styrdokument
- FN:s Barnkonvention
- 7 § lagen (1993:335) om Barnombudsman

4 Våldsutsatta vuxna

Målgrupp för riktlinjen är:

- Vuxna som utsatts för våld i nära relationer
- Vuxna som utövat våld i nära relationer.

Riktlinjerna vänder sig till anställda inom socialtjänsten som i sitt arbete möter vuxna personer över 18 år som utsatts för våld av närstående eller utövat våld mot någon anhörig eller närstående.

Socialstyrelsen har uppmärksammat följande grupper som särskilt sårbara:

- Äldre personer
- HBTQ personer
- Personer med funktionsnedsättning
- Personer med beroendeproblematik
- Personer med annan etnisk bakgrund och hedersrelaterad problematik

4.1 Den anställdes skyldigheter och ansvar

All personal inom socialtjänsten har ett ansvar för att arbeta mot våld i nära relationer. Det är en angelägen uppgift att tidigt upptäcka dessa personer och att erbjuda dem stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen för att förhindra fortsatt våld. Personal har skyldighet att ha kunskap om och följa de rutiner som finns inom respektive enhet.

Alla som lever med våld ska erbjudas stöd och hjälp!

4.2 Bemötande

Socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet. I ärenden som rör våld mot närstående är det därför viktigt att stödet inriktas på att frigöra och utveckla den våldsutsattas och våldsutövarens egna resurser genom att erbjuda stöd som bygger på respekt för den enskildes behov. Rädsla och känslor av skuld och skam kan göra det svårt för personen att vända sig till utomstående för att berätta om våldet. Den nära relationen är alltså en grundläggande omständighet för socialtjänsten att ta hänsyn till i arbetet med att ge stöd och hjälp.

Det är viktigt att den enskilda ges tillräckligt med tid och får bekräftelse på att det kan vara svårt att berätta allt på en gång. Ett professionellt bemötande kännetecknas av respekt och ödmjukhet samt att kunna skapa och upprätthålla en förtroendefull relation, att kunna bemöta en person i kris, hantera motstridiga intressen och konflikter samt att inte skuldbelägga.

I mötet med våldsutsatta personer är det värdefullt att känna till den s.k. normaliseringsprocessen. Modellen beskriver en process där våldet på olika sätt normaliseras. Det innebär att våldsutövaren gradvis krymper den våldsutsattas livs- och handlingsutrymme, personens relationer, åsikter och fritidsintressen. Kontroll och isolering är starka faktorer som bryter ner den utsattas självkänsla. Normaliseringsprocessen har beskrivits utifrån att det är den manliga partnern som utövar våldet och en kvinna som utsätts, men samma mekanismer anses gälla även när en man utsätts för våld i nära relation.

Att bemöta våldsutövare kräver speciell kunskap om våldets mekanismer. Det är viktigt att synliggöra våldet för att det inte ska bagatelliseras och minimeras. Samtidigt är det också viktigt att inte skapa mer skuld- och skamkänslor eftersom dessa ofta står i vägen för motivationen till förändring.

4.3 Handläggning

Våld i nära relationer skiljer sig i flera avseenden från andra problem som kommer till socialtjänstens kännedom. När den våldsutsatta söker sig till socialtjänsten måste handläggare snabbt kunna göra en hot- och riskbedömning för att kunna ta ställning till om det finns ett omedelbart behov av skydd. Socialtjänsten har ansvar för att utreda en våldsutsatt persons behov av stöd och hjälp oavsett om våldet är polisanmält eller inte.

4.3.1 Riskbedömningsinstrument

Forskning pekar på att strukturerade risk- och skyddsbedömningar är att rekommendera. Socialstyrelsen har tagit fram standardiserade bedömningsmetoder till stöd för socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor för att synliggöra våldet och göra riskbedömningar för fortsatt våld. Eda kommun använder sig av bedömningsinstrumentet FREDA.

4.4 Insatser till stöd för den våldsutsatta och våldsutövaren

Socialtjänsten ansvarar för att ta ett helhetsgrepp och se till att hela familjen får den hjälp och det stöd som respektive person behöver vid våld i nära relationer.

4.4.1 Insatser till stöd för den våldsutsatta

Att personer som utsatts för våld i nära relation upptäcks och får hjälp och stöd är en viktig insats för att bryta våldsprocessen. Kunskap och beredskap för att våga och kunna agera måste vara hög. Vid bedömning av insatser ska hänsyn tas till risknivå, stöd- och behandlingsbehov. Därtill bör den våldsutsattas grad av motivation till förändring vägas.

I många fall vet inte personen vilka möjligheter till stöd och skydd som finns. Personen behöver därför information om vilka olika insatser som kan erbjudas. Syftet med insatsen är att våldet ska upphöra och att den ska bidra till att stärka den våldsutsatta. Insatser är t.ex. individuellt eller gruppstöd från kommunens öppenvårdsteam och stödsamtal från socialsekreterare.

4.4.2 Insatser till stöd för våldsutövaren

Att utöva våld i en nära relation är såväl ett straffrättsligt som ett socialt problem. Det är därför viktigt att erbjuda våldsutövande adekvat stöd och hjälp för att kunna förändra sitt beteende. Att erbjuda och ge insatser till den som utövar våld är en viktig del i det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer. Målet är att våld, kontroll och förtryck ska upphöra och istället ska våldsutövaren hitta alternativa handlingsätt.

4.5 Samverkan internt och externt

4.5.1 Intern samverkan

Nämnden har ansvar för att organisera arbetet så att det främjar personalens arbete och användandet av metoder som bygger på den bästa tillgängliga kunskapen. Ett ärende som handlar om våld i nära relationer kan aktualiseras inom socialtjänstens alla verksamhetsområden, t.ex. inom ekonomiskt bistånd, barn- och familj, äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning. Nämnden ansvarar för att det finns tydliga, skriftliga rutiner för hur intern samverkan inom socialtjänsten ska ske för att ge stöd och hjälp till våldsutsatta och våldsutövare.

4.5.2 Extern samverkan

Våld i nära relationer är ett mångsidigt problem som kan kräva samverkan mellan myndigheter. Insatser från enbart socialtjänsten räcker oftast inte, utan flera aktörer, som t.ex. polisen och hälso- och sjukvården kan behöva engageras i arbetet mot våld i nära relationer. Samverkan behöver vara strukturerad för att fungera både på övergripande nivå och i enskilda ärenden. Socialtjänsten har det övergripande ansvaret för att samverkan fungerar. Socialtjänsten, polisen och hälso- och sjukvården i egenskap av myndighetsutövare bör utgöra kärnan i samverkansarbetet. En förutsättning för att samverkan mellan myndigheterna ska fungera är att det inom varje myndighet finns väl fungerande interna strukturer för arbetet med våld i nära relationer. Socialtjänsten ska se till att det finns rutiner som tydliggör vem som har ansvaret för samarbetet kring den enskilde och för hur samarbetet ska gå till.

4.6 Sekretess enligt offentlighets och sekretesslagstiftningen

All personal som arbetar inom socialtjänsten har tystnadsplikt. Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Sekretess till skydd för enskild hindrar inte att en uppgift lämnas till en enskild eller en annan myndighet, om den enskilde samtycker till det.

4.7 Dokumentation

Anställda inom socialtjänsten har skyldighet att dokumentera handläggning av ärenden och utförande av insatser. Dokumentationen kan komma att bli bevis i en eventuell rättegång.

Ett av syftena med en systematisk dokumentation är att det ger möjlighet att se om insatser haft avsedd verkan eller om man behöver pröva andra sätt att arbeta. Syftet med dokumentationen är också att det i efterhand skall gå att se om ärendet skötts enligt de regler som styr verksamheten. Detta till skydd så väl för den enskilde som för ansvarig tjänsteman. Socialtjänsten är skyldig att dokumentera såväl muntlig information som iakttagelser som kan ha med utgången av ärendet att göra.

Av handlingarna skall framgå vem som upprättat dem och när det är gjort. Det är också viktigt att det framgår vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar. Dokumentationen bör vara begränsad och inte röra exempelvis tredje part. Vid mer ingripande åtgärder krävs mer dokumentation.

4.7.1 Dokumentation där det förekommit våld i nära relation

Ärendet ska aktualiseras under ”Vuxen” som ”Våld i nära relation”.

En riskbedömning ska dokumenteras gällande hur stor risken är att den våldsutsatta blir funnen där denne befinner sig. Om ett skyddat boende används, t.ex. i en grannkommun ska det framkomma i dokumentationen hur riskfyllt detta boende är för den utsatte med tanke på närheten till förövaren.

4.8 Polisanmälan

Om den våldsutsatta personen vill polisanmäla händelsen är det viktigt att ge det stöd som behövs för att genomföra anmälan. Om det rör sig om ett grovt brott bör detta polisanmälas även om personen inte vill. Områdeschef ansvarar för att besluta om polisanmälan ska göras efter att ha konsulterat polis.

4.9 Avvikelse rapportering

Om det inom socialtjänstens verksamheter uppstår allvarliga missförhållanden eller risk för missförhållanden ska det göras en avvikelse rapportering. Därefter görs bedömning av chef eller motsvarande om eventuell Lex Sarah anmälan till Inspektionen för vård och omsorg, enligt för verksamheten gällande rutiner.

5 Våldsutsatta barn och unga

Målgrupp för riktlinjer är:

- Barn och unga 0-18 år.

Unga vuxna som är 18 år och äldre omfattas av riktlinjerna för vuxna.

Riktlinjerna vänder sig till anställda inom socialtjänsten som i sitt arbete möter barn som utsatts för våld, bevittnat/upplevt eller utövade våld mot någon anhörig eller närstående. Barn som bevittnat/upplevt våld eller andra övergrepp i nära relationer ska likställas med och behandlas på samma sätt som barn som blivit utsatta för våld.

Socialstyrelsen har uppmärksammat följande grupper som särskilt sårbara:

- Funktionsnedsatta barn, t.ex. barn med somatiska och/eller neuropsykiatriska diagnoser.
- Barn med annan etnisk bakgrund och hedersrelaterad problematik.
- Barn i familjer med beroendeproblematik.

5.1 Den anställdes skyldigheter och ansvar

All personal inom socialtjänsten har ett ansvar för att arbeta mot våld i nära relationer. Det är en angelägen uppgift att tidigt upptäcka dessa barn och att erbjuda dem stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen för att förhindra att de blir utsatta för ytterligare våld. Personal har skyldighet att ha kunskap om och följa de rutiner som finns inom respektive enhet.

Alla barn som lever med våld ska få stöd och hjälp!

5.2 Barns delaktighet och inflytande

Barn har rätt till information och delaktighet i frågor som rör barnet. Barnets åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

5.3 Bemötande

Att uppmärksamma barn och ungdomar som far illa är en av socialtjänstens viktigaste uppgifter. Att lyssna på barnets berättelse och observera barnets beteende är grunden. Det är av vikt att bekräfta det som berättas för oss och att visa förståelse för barnets situation. Efter att ha mottagit barnets berättelse är det viktigt att agera utifrån de rutiner som gäller för verksamheten/enheten. Anmälningsskyldighet gäller enligt regelverk.

5.4 Anmälningsskyldighet och utredningsskyldighet

Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom.
2. Andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.
3. Anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, samt
4. De som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i första stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd. Om anmälan kommer från Barnombudsmannen gäller detta regelverk.

5.5 Utredningsskyldighet av våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld föreligger

Utredning skall inledas utan dröjsmål om barnets behov av stöd och hjälp när nämnden får kännedom om att ett barn kan ha:

- Utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående.
- Bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående.

Nämnden ska vidare bedöma risken för att barnet kommer att utsättas för eller bevittna ytterligare våld.

5.6 Barn som bevittnat/upplevt våld eller andra övergrepp

Nämnden har ett ansvar för att särskilt beakta att barn som bevittnat/upplevt våld eller andra övergrepp av eller mot närstående får det stöd och den hjälp barnet behöver. Nämnden skall också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.

Med att ha bevittnat våld eller andra övergrepp avses i bestämmelserna att ett barn t.ex. har sett eller hört den brottsliga gärningen begås. Barn som på annat sätt upplevt våld eller andra övergrepp kan givetvis också behöva stöd och hjälp och beviljas bistånd.

Dessa barn kan vara i behov av stöd och hjälp för att de är offer för brott begånget mot en annan person. Barnavårdsutredningar utförs utav barn- och familjeenheten, individ- och familjeomsorgen.

5.7 Insatser till stöd för den våldsutsatta och våldsutövaren

5.7.1 Insatser till stöd för barn som utsatts för våld

Vid bedömning av insatser ska hänsyn tas till dels risknivå, dels stöd- och behandlingsbehov. I många fall vet inte barnet vilka möjligheter till stöd och skydd som finns. Barnet behöver därför information om vilka olika insatser som finns. Syftet med insatsen är att våldet ska upphöra och att den ska bidra till att stärka det våldsutsatta barnet. Exempel på insatser är:

- Barnsamtal med socionom på Familjecentralen.
- Trappan-behandling (individuellt stöd om ca 6-12 tillfällen) med socionom på Familjecentralen.
- Gruppverksamhet för barn som upplevt våld.
- Remiss till Barn- och ungdomspsykiatri.
- Stödsamtal med socialsekreterare.

5.7.2 Insatser till stöd för barn som utövat våld

Barn som utövar våld i en nära relation är i behov av stöd och hjälp. För barn som fyllt 15 år och utövar våld kan brottet få straffrättsliga konsekvenser. Det är därför viktigt att erbjuda våldsutövande barn adekvat stöd och hjälp för att kunna förändra sitt beteende. Att erbjuda och ge insatser till den som utövar våld är en viktig del i det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer. Socialtjänsten ansvarar för att ta ett helhetsgrepp och se till att hela familjen får den hjälp och det stöd som respektive person behöver vid våld i nära relationer.

5.8 Samverkan internt och externt

5.8.1 Intern samverkan

Nämnden har ansvar för att organisera arbetet så att det främjar personalens arbete och användandet av metoder som bygger på den bästa tillgängliga kunskapen. Ett ärende som handlar om våld i nära relationer kan aktualiseras inom socialtjänstens alla verksamhetsområden, t.ex. inom ekonomiskt bistånd, barn- och familj, äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning. Socialnämnden ansvarar för att det finns tydliga, skriftliga rutiner för hur intern samverkan inom socialförvaltningen ska ske för att ge stöd och hjälp till våldsutsatta barn och barn som utövat våld.

5.8.2 Extern samverkan

Våld i nära relationer är ett mångsidigt problem som kan kräva samverkan mellan myndigheter. Insatser från enbart socialtjänsten räcker inte, utan flera aktörer, som t.ex. polisen och hälso- och sjukvården kan behöva engageras i arbetet mot våld i nära relationer. Samverkan behöver vara strukturerad för att fungera både på övergripande nivå och i enskilda ärenden. Socialtjänsten har det övergripande ansvaret för att samverkan fungerar. Socialtjänsten, polisen och hälso- och sjukvården i egenskap av myndighetsutövare bör utgöra kärnan i samverkansarbetet.

En förutsättning för att samverkan mellan myndigheterna ska fungera, är att det inom varje myndighet finns väl fungerande interna strukturer för arbetet med våld i nära relationer. Socialtjänsten ska se till att det finns rutiner som tydliggör vem som har ansvaret för samarbetet kring den enskilde och för hur samarbetet ska gå till. Att flera myndigheter samverkar i samrådsgrupper eller på annat sätt påverkar inte den sekretess som råder mellan myndigheter och mellan självständiga verksamhetsgrenar inom en och samma myndighet.

5.9 Sekretess enligt offentlighets och sekretesslagstiftningen

Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Enligt regelverk kan relevanta uppgifter om barnet lämnas till vårdnadshavare. I vissa situationer kan emellertid uppgifter sekretessbeläggas i förhållande till vårdnadshavaren. Det finns en särskild bestämmelse om sekretess i förhållande till vårdnadshavare som gäller oavsett barnets ålder.

Enligt denna bestämmelse gäller sekretess även i förhållande till vårdnadshavaren bland annat om det kan antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren. Med ”betydande men” avses exempelvis att barnet kan skadas allvarligt psykiskt, fysiskt eller på annat sätt om uppgiften lämnas ut. Sekretessregeln tar sikte på de mest angelägna fallen, där det kan finnas behov av att skydda barnet mot vårdnadshavaren.

5.10 Dokumentation

Anställda inom socialtjänsten har skyldighet att dokumentera handläggning av ärenden och utförande av insatser. Dokumentationen kan komma att bli bevis i en eventuell rättegång. Ett av syftena med en systematisk dokumentation är att det ger möjlighet att se om insatser haft avsedd verkan eller om man behöver pröva andra sätt att arbeta. Syftet med dokumentationen är också att det i efterhand skall gå att se om ärendet sköts enligt de regler som styr verksamheten. Detta till skydd så väl för den enskilde som för ansvarig tjänsteman. Socialtjänsten är skyldig att dokumentera såväl muntlig information som iakttagelser som kan ha med utgången av ärendet att göra.

Av handlingarna skall framgå vem som upprättat dem och när det är gjort. Det är också viktigt att det framgår vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar. Dokumentationen bör vara begränsad och inte röra exempelvis tredje part. Vid mer ingripande åtgärder krävs mer dokumentation.

5.11 Barnahus

När ett barn har blivit utsatt för våld eller sexuella övergrepp är det flera yrkesgrupper och myndigheter som kopplas in. Barnahus är tvärprofessionell samverkan mellan socialtjänst, polis, barnpsykiatri och åklagare i samband med att det finns misstankar om att barn utsatts för brott. Ett ärende till Barnahus kan initieras av socialtjänstens barn och familjeenhet eller av polisen. De utredningar som görs i samband med att det finns misstankar om att barn utsatts för brott ska vara anpassade till barnet. Barnet ska inte i onödan behöva utsättas för upprepade förhör och intervjuer av olika personer för olika syften. Till Barnahus kommer personal som behöver träffa barnet och höra barnets berättelse.

5.12 Avvikelse rapportering

Om det inom socialtjänstens verksamheter uppstår allvarliga missförhållanden eller risk för missförhållanden ska det göras en avvikelse rapportering. Därefter görs bedömning av chef eller motsvarande om eventuell Lex Sarah anmälan till Inspektionen för vård och omsorg, enligt för verksamheten gällande rutiner.